

FRÖSÖN. (Jämtland.)

Frösön, Frøeysøey, uppkallad efter Vanerguden Frey, var från hedentid Jämtlands centralort. Här vid byn Hof låg säkerligen landskapets hufvudtempel, här hölls landstinget »firir Berg» och här stod årsmarknaden. Sedan Austmadr Gudfastarson kristnat Jämtland, såsom Frösö runsten förtäljer, förlorade ön sin dominerande ställning i religiöst hänseende, men fortfor att vara landets administrativa hufvudort med säte (Kungsgården) för landskapets fogde, sysselman och höfvidsman, de benämningar, som under medeltiden tillades den högsta styrande landsmyndigheten. Väl är ännu under förra hälften af 1300-talet kyrkoherde här anställd, men efter den stora mansdöden 1350, från hvilken tid säkerligen de flesta pastorat-komplexerna i Jämtland leda sitt ursprung¹, synes Frösön blifvit annex till Sunne. I 1314 års register nämnes Frösö pastorat med tillhörande annexkyrka. Man har ej varit säker om, hvilket annex härmed afsetts. Det måste emellertid utan tvifvel varit kapellet i *Västerhus* (ej Kyrkås), som redan år 1300 enligt dess mässboks uppgift innehade jordägor i Öfre och Yttre Tanne, i Valle och Krakestad, sedan utbytta mot ägor i Västerhus by, hvilkas afkastning ännu år 1481 uppskattades till 5 svenska mark och kom kapellet tillgodo.² De lägenheter, som Frösö kyrka från äldre tid själf ägde i Hofs by och som sannolikt fordom tillhört den gamla helgedomen därstädes, blefvo år 1428 med ärkebiskop Henriks i Uppsala samtycke för 12 jämtska mark afyttrade.³ Det gamla prästbordet på Frösön brukades af Sunnepastorerna som stomjord.

Under den dansk-norska tiden anhöllo Frösöborna att få en här residerande präst och själasörjare anställd, och kon. Christian IV befallde 23 maj 1640 dåv. landsherren Olof Parsberg och biskop Peder Schielderup i Trondhjem att härom gå i författning samt laga att kapellanen »får så mycket han kan lefva af, dock att sockneprästen behåller så mycket, hvaraf han rundeligt kan hafva sitt underhåll».⁴ Men innan denna anordning hann verkställas, föll landet under svensk styrelse, och först år 1762, då komministraturen i Sunne pastorat delades, fick den ena komministern sin station på Frösön, hvars klockarbord, den s. k. Grötomlägden, då uppläts honom till boställe. Genom kgl. brefvet 27 jan. 1829 fick han rätt att bruka själfva prästbordet, och efter en mellantid af bortåt 550 år har Frösön genom ett kgl. bref af 2 juni 1905 återfått pastoralrätt och egen kyrkoherde⁵, hvarvid komministraturen indrogs.

Frösö kyrka är en af de äldsta från medeltiden ännu kvarstående i Jämtland, ehuru hon till sin östra del senare blifvit utvidgad; hade förr torn, som dock nedtogs år 1768, då den ännu bevarade klockstapeln uppfördes. Vid en den 17 dec. 1899 uppkommen eldsvåda nedbrann kyrkan, så att endast de nakna murarna återstodo, men restaurerades och återinvigdes 14 aug. 1900.

¹ I det angränsande Trondhjems stift kvarlefde efter de under 1350-71 härjande farsoterna af 300 präster endast 40, hvilket förhållande äfven ledde till sammansläende af flera gäll (*P. A. Munch*, Norges Historie Afd. 2:1 s. 503).

² DN 18 n. 1 och n. 109.

³ DN 6 n. 430.

⁴ Norske Rigs-Registranter. B. 7. s. 700.

⁵ Ecklesiast. boställen. 3 Jämtlands län s. 170 ff.

Kyrkans äldsta minnesmärke utgöres af en grafsten med uthuggen bild och vapen öfver Jämtlandsfogden Une Pedersson af den bekanta Skunke-släkten. Om-skriften lyder:

Hic : iacet : Øndo . pedri : aduocatus : condam : iampt :
qui : obiit : anno : dn : Mccccxvii : die : bti : briccii : ¹

Vi kunna tillägga, att vid själfva Kungsgården mot medeltidens slut äfven funnits en kyrka eller ett huskapell, ty då landsfogden välboren man Oluff Bagge 3 jan. 1483 aflämnade kungsgården till sin efterträdare Arne Rolandsson, erhöll han intyg af synemännen, att han mycket förbättrat gården och bland annat *byggt en kyrka på gården, ny från grunden.*² Såsom länsherren Vincents Lunges huskappelan tjänstgjorde här år 1530 en herr *Nils*.³

KYRKOHERDAR.

1. Herr **Tofve** [1347-50], prester i Frøysøey, uppehöll sig i Skarpås i Hammerdal 26 apr. 1347, då Jämtlands sysselman Nicolas Petersson (vingad lans) inköpte en lott i Remme laxfiske i Fors. I februari följande år var han ock närvarande, när sysselmannen, hvilken synes haft stor benägenhet att slå fiskena i landskapet under sig, inköpte en lott i Drengs fiske. En otryckt skrifvelse i R. A., utfärdad af Jämtlandsprosten Augmund samt khdarne Dominicus i Hammerdal, Tofve å Frösön och Magnus i Ås, till ärkebiskop Hemming i Upsala kan dateras senast till dec. 1350. Detta är den sista underrättelse vi hafva om honom (DS 5 n. 4174, 4274; 6 n. 4286). Prästerskapet under tiden från medlet af 1300-talet till 1905, se *Sunne*.

2. **Johan Olof Edström** (1906-21), f. 24 okt. 1856 i Arnäs, son af bonden Per Edström och Sara Kristina Larsdotter. Efter studier vid Fjellstedtska skolan och afl. mogenhetsex. vid Upsala allm. lärov. 24 maj 1880 stud. ht. s. å. Med befrielse från prakt. teol. ex. prästsv. i Hsand 4 febr. 1888; vik. lektor vid Hsands allm. lärov. jan-febr. s. å. för lektor

¹ »Här hvilar Une (Önde) Pedersson, tillförne fogde öfver Jämtland, som afled sal. Briccii dag [13 November] 1317 (?).» Årtalet på stenen måste vara misshugget eller ock läsas: 1300 + 14 + 2 = 1316. Une Pederssons namn förekommer i bref 1308-16, men icke senare. Stenen är utan tvifvel förfärdigad af någon vid Trondhjems domkyrka anställd stenhuggare, ty där finnes fragment af en samtidig grafsten af snarlik typ så väl till form som bokstäver. Denna företer för öfrigt en felaktighet i årtalsbeteckningen af liknande art (se *Undset*, Indskrifter fra middelalderen i Trondhjems domkirke. Chra 1888. s. 38, pl. IX fig. 1).

² DN 2 n. 973.

³ DN 14 n. 685.

Widén; past. adj. i Stöde till 15 apr. s. å., past. adj. och v. pastor i Tuna till juli 1890, v. pastor i Nordmaling till 26 maj 1891; t. f. stadspred. i Östersund till 1 jan. 1893, fängelsepred. därst. 1892-94; utn. ordin. komm. i Frösö 12 nov. 1892, tilltr. följande år; t. f. regem. past. vid Norrlands dragoner 1894-1900; khde i Frösö förs. 16 juni 1906), tilltr. genast. Afled 5 maj 1921 efter en tids sjuklighet.

G. 9/6 1896 m. *Hanna Maria Cederberg*, f. 14/8 1877 i Hosjö, dotter af kronofogden Hans Fredrik C. i Östersund och Anna Amalia Cegrell.

Barn: *Bertil*, f. 4/3 1897, d. 12/11 98; *Gunnar Olof*, f. 1/6 1898, med. kand.; *Margit Anna Sara*, f. 14/1 1900; *Tord Gösta Fredrik*, f. 15/7 1901; *Johan Sixten*, f. 26/12 1902; *Nils Erik*, f. 7/9 1904; *Sven Ragnar*, f. 5/5 1906; *Kjell Sören*, f. 15/9 1908; *Johan Olof*, f. 18/5 1910; *Hans Birger Alfred*, f. 15/10 1912.